

Rudolf Steiner

Basmele în lumina cercetării spirituale

GA 62

O conferință publică ținută la Berlin în 6 februarie 1913

Traducere după:

Rudolf Steiner,

«Märchendichtungen im Lichte der Geistesforschung»

conferință inclusă în

Ergebnisse der Geistesforschung, GA 62

Editura Rudolf Steiner, Dornach/Elveția 1988

Traducere de Andrea Dumitrescu

@2025 BIBLIOTECA ANTROPOSOIFICĂ pentru prezenta

traducere în limba română

Biblioteca antroposofică: www.spiritualrs.net

Basmele în lumina cercetării spirituale

Berlin, 6 februarie 1913

Există multe lucruri care fac să pară îndrăzneț să vorbim despre basme în lumina cercetării spirituale. Unul dintre acestea este dificultatea subiectului, deoarece realmente izvoarele din sufletul uman, din care izvorăște dispoziția sufletească a basmelor, autentică dispoziție sufletească din care au fost create basmele, trebuie să fie căutate atât de adânc în acest suflet uman, încât acele metode ale cercetării spirituale, pe care le-am descris tot mereu, trebuie să parcurgă căi complicate și lungi până când aceste izvoare pot fi găsite. Mult mai adânc decât se crede, se află în sufletul uman sursele din care izvorăsc autenticele, adevăratele basme, care ne vorbesc ca ceva magic din toate secolele evoluției omenirii.

Al doilea aspect este că, tocmai față de magicul basmelor, oamenii au un sentiment accentuat că prin considerații și prin pătrunderea prin ideatie a esenței basmului, elementarul, impresia originală, de fapt întreaga esență a însuși efectului basmului este distrusă pentru suflet. Dacă față de explicațiile și comentariile creațiilor literare avem opinia, și aceasta pe bună dreptate, că ele distrug impresia estetică nemijlocită, impresia nemijlocită a vieții pe care creația literară ar trebui să o producă atunci când pur și simplu o lăsăm să acționeze în mod elementar asupra noastră, atunci ar trebui să nu prea mai acceptăm explicații vizavi de natura infinit de fină și infinit de magică a acelei creații literare care izvorăște ca basm din izvoare care par

atât de adânci și atât de insondabile ale sufletului poporului sau ale sufletului uman individual. Este cu adevărat ca și cum ai distruge floarea unei plante dacă ai vrea să intervii cu puterea de judecată în ceea ce izvorăște atât de originar din sufletul uman, precum această creație literară a basmului.

Cu toate acestea, se pare că, pe de o parte, metodelor cercetării spirituale – care sunt descrise în conferințele noastre – le este posibil, cel puțin într-o oarecare măsură, să lumineze în acele regiuni ale vieții sufletești din care izvorăsc basmele și dispoziția sufletească caracteristică basme. Pe de altă parte, experiența pare să contrazică și a doua obiecție. Tocmai pentru că trebuie să căutăm izvoarele basmelor și dispoziția sufletească caracteristică basmelor atât de adânc în suflet, ajungem, cu totul pe baza experienței, la convingerea că ceea ce avem de oferit ca explicație spiritual-științifică rămâne totuși doar ceva care atinge atât de delicat sursa caracterizată, încât ea nu numai că nu este ruinată printr-o astfel de cercetare, ci dimpotrivă: plinătatea de semnificație, profunzimea din sufletul uman, din care izvorăște dispoziția sufletească a basmelor, este așa încât ai senzația că lucrurile care se află acolo sunt întotdeauna atât de noi, atât de individuale, atât de originare pentru acest suflet uman, încât anumite lucruri care se află acolo ai prefera tu însuși să le exprimi într-un fel de basm, pentru că simți cât de imposibil este orice altceva pentru a vorbi din aceste izvoare adânci.

Ar putea fi foarte bine o atitudine absolut firească că cineva care, precum Goethe, pe lângă activitatea sa artistică, a încercat să pătrundă adânc în sursele și rațiunile existenței, atunci când are de oferit o trăire profundă a sufletului uman, totuși nu

recurge la dezbateri teoretice, totuși nu distruge sursa basmelor prin cercetare, ci tocmai atunci când a obținut o perspectivă asupra acestei surse, pentru cele mai înalte expresii și manifestări ale sufletului uman, recurge din nou în mod natural la basm. Așa a făcut Goethe în „Basmul” său despre șarpele verde și frumosul crin¹, când a vrut să exprime în felul său acele trăiri profunde ale sufletului uman pe care Schiller le-a exprimat mai filosofic-abstract în scrisorile sale „Despre educația estetică a omului”. Tocmai natura a ceea ce este caracteristic basmelor poartă în sine faptul că explicarea și înțelegerea basmelor nu poate distruge niciodată dispoziția productivă a basmului, căci cine încearcă să pătrundă din punctul de vedere al cercetării spirituale până la sursele menționate, găsește ceva cu totul particular. Dacă ar trebui să spun tot ce aș dori să spun despre esența basmului, ar trebui să țin multe conferințe. Prin urmare, astăzi va fi posibil doar să aduc câteva indicații și rezultate ale cercetării.

Cine încearcă să pătrundă din punctul de vedere al cercetării spirituale până la sursele menționate, descoperă că aceste surse ale basmelor se află de fapt mult mai adânc în sufletul uman decât sursele sufletului uman care are parte de lucruri spirituale și creează alte opere de artă, care se manifestă până și în cele mai răvășitoare creații artistice, de exemplu, în cele mai zguduitoare tragedii. Tragedia înfățișează ceea ce sufletul uman poate trăi legat de puterile despre care poetul spune că provin

¹ „Basmul” lui Goethe a apărut în 1795 în revista lui Schiller „Die Hören”. A se vedea Rudolf Steiner, „Specificul spiritual al lui Goethe în revelația sa prin „Faust”-ul său și prin Basmul despre șarpe și floarea de crin” (1918), GA 22.

din marele, giganticul destin care înalță omul, în timp ce îl zdrobește. Ceea ce este zguduitor în tragedii vine de la acest destin și din descrierea sa, dar astfel încât putem spune: Încurcăturile, firele care sunt țesute și iarăși desțesute prin tragedie, se află în anumite experiențe individuale ale sufletului uman în lumea exterioară, care sunt cu siguranță greu de bănuț în multe privințe, deoarece este dificil să pătrunzi în individualitatea sufletului uman, dar care totuși pot fi bănuțe și scrutate dacă ai simț pentru ceea ce se întâmplă în sufletul uman în decursul relației sale cu viața. Ai senzația că în cutare sau cutare fel un suflet este încâlcit în ițele acestui sau aceluia destin al vieții atunci când trăiește ceva tragic, așa cum ne este prezentat.

Mai adânc decât aceste încurcături ale tragicului se află izvoarele dispoziției sufletești a basmelor și a creației literare de basme. Simțim că tragicul și de asemenea multe alte aspecte artistice apar atunci când vedem omul, de exemplu, la o anumită vârstă sau într-o anumită perioadă a vieții supus la aceste sau acele lovituri ale sorții. Trebuie să presupunem, atunci când o tragedie ne afectează, că omul a fost condus la dificultățile și complicațiile corespunzătoare prin ceea ce a trăit la nivel individual, și avem atunci senzația: acest om, care ne este prezentat în tragedie cu experiențele sale specifice, el este cel pe care trebuie să-l înțelegem. Un anumit cerc delimitat al omenescului ne întâmpină în tragedie și în alte creații artistice decât basmul.

Când ne apropiem plini de înțelegere de literatura de basme și atmosfera basmelor, avem un alt sentiment, nu cel descris mai devreme, deoarece efectul basmului asupra sufletului uman

este unul original și elementar, astfel încât aparține efectelor inconștiente. Dar când încercăm să căpătăm un sentiment despre ceea ce se află acolo, acest sentiment este în sensul că ne putem spune: ceea ce este exprimat în diferitele basme nu sunt cele în care omul poate fi adus printr-o anumită situație de viață, nu este un cerc strict delimitat al trăirilor omenești, ci ceva atât de profund în trăirile sufletului omenesc, încât este universal uman. Nu putem spune că un anumit suflet uman, la o anumită vârstă, care trăiește într-o anumită situație, poate avea parte de așa ceva, ci ceea ce se exprimă în basm își are rădăcinile atât de adânc în suflet, încât omul îl trăiește indiferent dacă este copil în prima perioadă a copilărie, dacă este om de vârstă mijlocie sau dacă a devenit bătrân. De-a lungul întregii noastre vieți, în cele mai profunde experiențe sufletești se întinde ceea ce se exprimă în basm. Doar că basmul este o expresie figurativă liberă, adesea chiar ludică, a ceea ce este trăit și stă la bază ca trăire. Savurarea estetică, artistică a basmului este poate pentru suflet la fel de îndepărtată de ceea ce corespunde basmului în experiențele interioare ale sufletului, precum – comparația poate fi îndrăzneată –, de pildă, experiența gustativă pe limbă atunci când savurăm o mâncare, este îndepărtată de procesele ascunse și complicate pe care această mâncare le parcurge în întregul organism pentru a contribui la construirea organismului. Procesele pe care le parcurge mâncarea se sustrag inițial observației și cunoașterii umane, și tot ce are omul este plăcerea gustului. Cele două lucruri par inițial să aibă foarte puțin în comun unul cu celălalt, și nimeni nu este capabil, din modul în care gustă un aliment, să deslușească ceva despre rolul acestui aliment în întregul proces de viață al organismului

uman. La fel, ceea ce trăiește omul în savurarea estetică a basmului este foarte, foarte departe de ceea ce se întâmplă în sufletul uman, adânc în inconștient, când ceea ce basmul emană și revarsă din sine se unește cu sufletul uman, deoarece acest suflet are o nevoie de neșters de a lăsa să curgă prin venele sale spirituale substanța basmului, așa cum organismul are nevoie să lase să circule prin el nutrienții, substanțele nutritive.

Când aplicăm acele metode descrise aici ca metode ale cercetării spirituale, ca metode de pătrundere în lumile spirituale, pe o anumită treaptă a cunoașterii spirituale ajungem la o cunoaștere despre cum în mod continuu, cu totul inconștient pentru sufletul uman, se desfășoară procese spirituale în adâncurile acestui sufletul uman. În viața obișnuită, normală, aceste procese spirituale, care se desfășoară în adâncurile sufletului, ies la suprafață doar uneori în experiențe de vis din somnul ușor care pot fi sesizate și de conștientă. Dacă, de exemplu, omul se trezește din somn în condiții deosebit de favorabile, poate avea sentimentul: Ieși dintr-o lume spirituală, în care s-a gândit, în care s-a cugetat, în care s-a desfășurat ceva în adâncurile insondabile ale existenței, care este, ce-i drept, asemănător cu experiențele de zi și care este intim legat de întreaga ta ființă, care însă îi este profund ascuns acestei vieții conștiente din timpul zilei.

Când cercetătorul spiritual a făcut ceva progrese, chiar și dacă poate deja să facă unele experiențe în lumea în care există entități spirituale și fapte spirituale, totuși lucrurile sunt de multe ori tot așa. Oricât de departe ar reuși să pătrundă, ajunge totuși tot mereu, ca să zic așa, doar la țărnul unei lumi în care îl întâmpină procese spirituale din inconștientul profund,

despre care își spune: Ele sunt legate de ființa ta, aproape că le poți prinde, ca o Fata Morgana care apare în fața privirii tale spirituale, dar ea totuși nu ți se arată pe deplin.

Aceasta este cea mai ciudată experiență pe care o poți avea, această privire în insondabilul conexiunilor spirituale înăuntrul cărora se află sufletul uman. Urmărind atent anumite procese intime ale sufletului, reiese, de exemplu, că acele conflicte sufletești pe care omul le trăiește tot în adâncurile sufletului și pe care le reprezintă în creații artistice, în tragedii, sunt relativ ușor de cuprins și examinat în ansamblul lor în comparație cu anumite conflicte sufletești general umane, despre care viața de zi cu zi practic nu are habar, și pe care totuși le trăiește orice om la orice vârstă.

Un astfel de conflict sufletesc, descoperit prin cercetarea spirituală, se desfășoară, de exemplu, fără ca conștiința de toate zilele să știe ceva despre el, în fiecare zi la trezire, când sufletul iese din lumea în care se află inconștient în timpul somnului, când se scufundă din nou în trupul său fizic. Așa cum am spus, conștiința de toate zilele nu bănuiește nimic despre aceasta, și cu toate acestea, are loc ca experiență a sufletului zi de zi în fundul acestui suflet o luptă, care chiar și în cercetarea spirituală poate fi doar întrezărită vag, o luptă care cuprinde în sine tot ceea ce se poate numi lupta sufletului solitar, de sine stătător, închis în el însuși, trăindu-se pe sine, și căutându-și căile spirituale, cu forțele gigantice ale existenței naturale cu care ne confruntăm în viața exterioară când într-un fel stăm acolo neajutorați și trăim experiența cum tunetul și fulgerul, cum elementele se dezlănțuie asupra omului neajutorat.

Dar toate acestea chiar și atunci când se petrec atât de gigantic cum sunt unele experiențe elementare rare trăite de om în relația cu natura, sunt o nimica toată față de lupta care rămâne în inconștient, care se desfășoară la trezire, când sufletul, care își trăiește existența sufletească în sine, trebuie să se unească acum cu forțele și substanțele trupului pur natural, în care se scufundă pentru a-și folosi din nou simțurile, care sunt guvernate de forțe naturale, și pentru a-și folosi membrele, în care acționează forțe naturale. Este ca un dor al sufletului uman de a se scufunda în purul natural, un dor care se împlinește la fiecare trezire, și în același timp este ca o retragere plină de spaimă, un sentiment de a fi neajutorat în fața a ceea ce iarăși există ca un etern opus al sufletului uman, în fața pur naturalului care domnește în corporalitatea exterioară în care se trezește. Oricât de ciudat ar suna, că o astfel de luptă are loc zilnic în adâncul sufletului uman, este totuși o experiență care trece pe lângă sufletul uman în mod inconștient. Sufletul uman nu poate ști ce se întâmplă acolo, dar trăiește această luptă în fiecare nouă dimineață, și fiecare suflet, cu toate că nu știe nimic despre ea, prin tot ceea ce este el, prin toate însușirile sale, prin întreaga sa ființă, prin nuanța individuală a existenței sale, este totuși sub impresia acestei lupte.

Un alt aspect care se desfășoară în adâncurile sufletului uman și care poate fi sesizat prin cercetarea spirituală este cel care reprezintă momentul adormirii. Când sufletul uman s-a retras din simțuri și din membre, când oarecum a lăsat în urmă trupul exterior în lumea fizic-senzorială, atunci îi vine ceea ce se poate numi o simțire a interiorității sale. Abia atunci trăiește el inconștient luptele interioare care au loc din cauză că acest

suflet uman este legat în viață de materia exterioară și trebuie să facă lucruri care provin din faptul că este împletit cu materia exterioară. Simte atașamentele față de lumea simțurilor, cu care este împovărat, și simte aceste atașamente ca impedimente care îl rețin din punct de vedere moral. O dispoziție sufletească morală, despre care toate dispozițiile morale exterioare nu pot da nicio idee, se desfășoară inconștient și după adormire în somn în sufletul uman, atunci când este singur cu el însuși. Și multe alte stări de spirit apar în suflet exact atunci când acest suflet este liber de trup, când duce o existență pur spirituală de la adormire până la trezire.

Dar nu trebuie să ne imaginăm că aceste evenimente care se desfășoară în adâncurile sufletului nu ar exista și în starea de veghe. Cercetarea spirituală arată, de exemplu, un rezultat foarte interesant. Ea arată că omul nu visează doar atunci când crede că visează, ci că visează pe tot parcursul zilei. În realitate sufletul este mereu plin de vise, doar că omul nu le bagă de seamă, deoarece conștiența diurnă este mai puternică decât conștiența onirică. Așa cum o lumină mai slabă este acoperită de efectul unei lumini mai puternice, tot așa conștiența diurnă acoperă ceea ce în timpul vieții de zi se desfășoară mereu ca o neconținută trăire onirică, ceea ce este mereu prezent în adâncul sufletului. Omul visează mereu, numai că nu este întotdeauna conștient de acest lucru, și din sumedenia trăirilor onirice, din visele care rămân inconștiente, care reprezintă o infinitate față de experiențele conștienței diurne, se ridică la suprafață – așa cum dintr-o mare întinsă ar ieși în relief o picătură de apă care este conținută în restul apei – visele care îi devin conștiente omului. Dar această visare care rămâne inconștientă este o

trăire spirituală a sufletului. Așadar, se petrec lucruri, trăiri în adâncul sufletului. Trăirile spirituale ale sufletului, situate adânc în regiuni inconștiente, se desfășoară așa cum se desfășoară în trup procesele chimice, care se află în inconștient.

Acum, dacă la faptele dezvoltate mai sus adăugăm un altul care a reieșit deja din aceste conferințe, se aruncă o încă altă lumină asupra aspectelor ascunse ale vieții sufletești despre care tocmai am vorbit. Am subliniat de multe ori, și a fost din nou subliniat în mod special cu ocazia ultimei conferințe, că în cursul dezvoltării omenirii pe Pământ, întreaga viață sufletească omenească s-a schimbat. Dacă privim înapoi departe, mult în urmă în cursul dezvoltării omenirii, găsim sufletul omului primitiv cu experiențe complet diferite de cele ale sufletului uman de astăzi. Am vorbit deja despre acest lucru și vom vorbi mai departe în conferințele viitoare, că omul primitiv în primele perioade ale evoluției avea o anumită clarviziune originară. Acea vedere a lumii, care astăzi în starea de veghe a sufletului este cea normală, în care primim impresiile senzoriale prin stimularea exterioară și în care prin minte, rațiune, sentiment și voință conectăm aceste impresii senzoriale în conștienta de astăzi, această conștientă este doar cea a prezentului. Ea s-a dezvoltat din forme mai vechi de conștientă ale umanității, care erau mai mult – dacă folosim cuvântul în sensul bun – stări de clarvedere, în care oamenii erau capabili, în anumite stări intermediare între veghe și somn, să trăiască în mod cu totul normal ceva din lumile spirituale, astfel încât omul, chiar dacă pe atunci nu putea încă deveni conștient de sine, totuși pentru conștienta sa normală era mai puțin străin de acele experiențe

care au loc în adâncurile sufletului în modul în care au fost menționate astăzi.

Omul din vremurile străvechi vedea mai mult legătura sa cu lumea spirituală din afara sa. Vedea cum lucrurile care se desfășoară în sufletul său, aceste trăiri aflate adânc în suflet, sunt legate de anumite fapte spirituale care trăiesc în Univers. Vedea aceste fapte spirituale parcurgând sufletul său, se simțea mult mai înrudit cu entitățile și faptele spiritual-sufletești ale Universului. Aceasta era o caracteristică a stării de clarvedere originară a omenirii. Și așa cum astăzi poți avea acest sentiment doar în stări cu totul speciale, în vremurile de demult omul îl avea frecvent, îl avea nu doar ca om artistic, ci și ca om întru totul primitiv.

Se poate întâmpla ca în adâncurile sufletului să se afle o trăire complet nedefinită, cât mai nedefinită posibil, care nu se ridică în conștiință, o trăire precum cele descrise mai devreme, care se petrece în adâncurile sufletului. Nimic din această experiență nu ajunge în viața conștientă de zi. Dar este ceva acolo în suflet, așa cum este foamea în organism, exact așa cum este prezentă foamea în organism. Și așa cum pentru foame ai nevoie de ceva, ai nevoie de ceva pentru această dispoziție nedefinită care provine din trăirea situată adânc în suflet. Atunci te cuprinde dorința să recurgi la un basm care-ți este disponibil, la o legendă, sau poate, dacă ești o natură artistică, să crezi tu însuși ceva de acest fel, pe care îl simți în așa fel încât toate cuvintele pe care le poți folosi teoretic, îți par a fi o bâlbâială față de aceste trăiri, și astfel iau naștere imaginile de basm. Această umplere conștientă a sufletului cu imaginile de

basme este atunci hrana sufletului vizavi de foamea care tocmai a fost caracterizată.

Deoarece în vremurile mai vechi ale dezvoltării omenirii, fiecare suflet uman era încă mai aproape de o percepție clarvăzătoare a trăirilor interioare spirituale ale sufletului, de aceea, în anumite circumstanțe sufletul simplu al oamenilor din popor, simțind mult mai clar decât este cazul astăzi foamea caracterizată, putea să caute hrana în astfel de imagini, care atunci au fost create de sufletul uman creator și pe care noi le avem astăzi în tradițiile de basme ale diferitelor popoare. Sufletul uman se simțea înrudit cu ceea ce este existență spirituală. Simțea mai mult sau mai puțin conștient luptele interioare pe care trebuia să le trăiască, fără să le înțeleagă, și le exprima în imagini care, prin urmare, aveau doar o asemănare îndepărtată cu ceea ce se petrece în străfundurile sufletului. Și totuși – se poate simți cum există o legătură între ceea ce se exprimă în basme și aceste experiențe insondabil de profunde ale sufletului uman.

Un suflet de copil – experiența poate arăta negreșit acest lucru – ajunge adesea să-și creeze în interiorul său ceva ca un simplu companion, un companion care este de fapt acolo doar pentru acest suflet copilăresc, dar care totuși îl însoțește, care participă la diferitele întâmplări din viață. Cine nu cunoaște, de exemplu, copii care își duc cu ei prin viață anumiți prieteni invizibili, prieteni despre care trebuie să-ți imaginezi că sunt acolo când se întâmplă ceva care îi bucură pe copii, care trebuie să participe ca invizibili companionii spirituali, companionii sufletești, când copilul trăiește acest sau acel eveniment? În domeniul experienței umane, poți adesea avea experiența cât de

rău afectează sufletul copilăresc atunci când vine omul „rezonabil” și aude cum copilul are un astfel de companion sufletesc și acum dorește să-l convingă pe copil să renunțe la acest companion sufletesc, poate chiar considerând că este benefic pentru copil să renunțe la acest companion. Copilul jelește pierderea companionului său sufletesc. Și dacă copilul este sensibil la dispozițiile spiritual-sufletești, această jale înseamnă mult mai mult, poate însemna copilul să ajungă într-o stare de slăbiciune fizică, să devină fragil și bolnăvicios. Aceasta este o experiență întru totul reală, care este legată de evenimentele interioare profunde ale sufletului omenesc.

Fără a distruge „aroma” basmului, putem simți această experiență simplă în basmul despre copil și broască, pe care l-au făcut cunoscut frații Grimm. Ei ne povestesc despre copilul care lasă întotdeauna o broască să mănânce împreună cu el. Broasca savurează doar laptele. Copilul vorbește cu animalul ca și cum ar fi un om. Într-o zi, copilul vrea ca broasca să mănânce și din pâinea lui. Mama aude acest lucru, vine și lovește animalul omorându-l. Copilul tânjește, bolește și moare.

Simțim în basm reverberând stările sufletești care se petrec absolut, realmente, în adâncurile sufletului și care se petrec într-adevăr astfel încât sufletul uman cunoaște aceste stări sufletești nu doar în anumite perioade ale vieții, ci pur și simplu prin faptul că omul este om, indiferent dacă este copil sau adult. Prin urmare, fiecare suflet uman poate simți ca o reverberație că ceea ce trăiește și nu înțelege, ceea ce nici măcar nu aduce în conștiință, este legat de ceea ce în basme acționează asupra sufletului precum mâncarea acționează asupra simțului gustului pe limbă. Și atunci basmul devine ceva similar pentru suflet,

precum substanța nutritivă atunci când este folosită pentru organism. Este fascinant să căutăm în experiențele sufletești profunde ceea ce apoi reverberează în diferitele basme. Desigur, ar fi o sarcină foarte considerabilă să examinăm din acest punct de vedere fiecare basm în parte, basme care au fost adunate într-un număr atât de mare. Ar lua foarte mult timp. Dar ceea ce poate fi ilustrat prin câteva basme poate fi aplicat la toate basmele pe care le putem găsi ca fiind autentice.

Să luăm un alt basm, cules tot de frații Grimm, basmul despre Rumpelstilzchen [basmul „Fata morarului” – n.tr]. Morarul, care afirmă față de rege că fiica sa poate toarce paie transformându-le în aur, este pofțit de rege să-și aducă fiica la castel pentru ca arta ei să fie văzută acolo. Fiica morarului vine la castel. Este închisă într-o cameră și i se dă un mănunchi de paie pentru a-și arăta arta. În timp ce se află în cameră, se simte complet neajutorată. Și cum ea este așa neajutorată, apare în fața ei un mic omuleț. Acesta îi spune: „Ce îmi dai dacă îți torc paietele în aur?” Fiica morarului îi dă salba ei, iar micuțul omuleț toarce paietele în aur. Regele este foarte uimit de acest lucru, dar vrea și mai mult, și ea trebuie să toarcă încă o dată paie în aur. Din nou fiica morarului este încuiată într-o cameră, și în timp ce stă în fața multelor paiete, apare din nou micuțul omuleț și spune: „Ce îmi dai dacă îți torc paietele în aur?” Ea îi dă un ineluș, și paietele sunt iarăși toarse în aur de omuleț. Regele însă vrea și mai mult. Și când ea stă pentru a treia oară în cameră și omulețul apare din nou, ea nu mai are nimic ce poate să-i dea. Atunci omulețul îi spune că atunci când ea va deveni regină, să-i dea primul copil pe care îl va naște. Ea îi promite. Și când copilul se naște și micuțul omuleț vine și îi amintește de

promisiunea ei, fiica morarului cere o amânare. Atunci omulețul îi spune: „Dacă îmi spui numele meu, te poți elibera de promisiunea ta.” Fiica morarului trimite oameni peste tot. Vrea să afle toate numele, inclusiv acel nume pe care îl are omulețul. În cele din urmă, după ce au fost făcute câteva încercări zadarnice, reușește într-adevăr să afle numele omulețului – Rumpelstilzchen.

Cu adevărat, față de nici o altă operă de artă, precum față de basm, nu avem atât de mult sentimentul că putem avea cea mai lăuntrică bucurie a imaginii nemijlocite și totuși să știm despre experiența sufletească profundă din care s-a născut un astfel de basm. Chiar dacă comparația este banală, poate totuși să fie potrivită: Așa cum un om poate cunoaște foarte bine chimia alimentelor și totuși să savureze o îmbucătură bună, la fel este posibil să știm ceva despre experiențele sufletești interioare profunde, care sunt doar trăite, nu „știute”, și care sunt exprimate în felul indicat în imaginile basmelor. Pentru că acest suflet uman singuratic — căci în somn, dar și în restul vieții, este totuși singur cu el însuși, chiar dacă este unit cu corpul — simte, dar inconștient, trăiește și nu înțelege întreaga discrepanță în care se află față de propriile sale sarcini infinite, față de propria sa situație în lumea divină.

Cât de puțin poate sufletul uman, aceasta simte el atunci când își compară putința cu ceea ce poate natura exterioară, care transformă toate lucrurile unul în altul, care este cu adevărat marele magician care sufletul uman și-ar dori atât de mult să fie. În conștiență este posibil să trecem cu inima ușoară peste această distanță dintre interiorul uman și înțelepciunea supremă și atotputernicia spiritului naturii. Dar în experiențele

sufletești profunde, lucrurile nu merg atât de ușor. Sufletul uman ar trebui să se prăpădească dacă nu ar simți în el însuși o ființă și mai profundă înăuntrul ființei perceptibile în mod direct, o ființă pe care se poate baza, despre care poate spune: Oricât de imperfect ești încă acum – această ființă este mai înțeleaptă în tine, ea domnește în tine, te poate purta în sus până la cea mai înaltă putință pe care o poți dobândi, îți poate da aripi, permițându-ți să vezi o perspectivă nesfârșită care se întinde în fața ta într-un viitor nesfârșit. Vei putea face ceea ce acum încă nu poți, pentru că există ceva în tine care este infinit mai mult decât „cunoscătorul” tău. Acesta îți este un ajutor fidel. Trebuie doar să câștigi o relație cu acest ceva, trebuie doar să poți uni cu adevărat un concept cu această ființă mai deșteaptă, mai înțeleaptă, mai iscusită decât ești tu însuși, care locuiește în tine.

Și acum să încercăm din nou să ne reprezentăm această relație a sufletului uman cu sine însuși, această relație inconștientă cu partea mai iscusită din suflet, și să încercăm să simțim reverberând în acest basm despre Rumpelstilzchen, ceea ce trăiește sufletul în fiica morarului care nu poate toarce paietele în aur, dar care găsește în omuleț un ajutor iscusit și loial. Aici viața sufletească lăuntrică profundă, aflată adânc în străfundurile sufletului, a fost dată în imagini a căror aromă nu este distrusă atunci când cunoaștem originea.

Sau să luăm un alt basm, și să nu vă supărați pe mine dacă îl leg pe acesta de anumite lucruri care poate au o tentă aparent personală, dar care nu sunt deloc intenționate în sens personal. Dar se va lămuri despre ce este vorba, dacă aduc în prim-plan această mică nuanță personală.

În lucrarea mea *Știința ocultă în rezumat* găsiți o descriere a evoluției lumii. Despre însăși această evoluție nu vreau să vorbesc acum, se poate face cu altă ocazie. În această evoluție a lumii se vorbește despre faptul că Pământul nostru însuși, ca planetă în Univers, a trecut prin anumite stadii, pe care le putem compara cu viețile succesive ale omului individual. Așa cum omul individual parcurge vieți succesive, la fel Pământul nostru a parcurs diferite etape de viață planetare, încarnări. Din anumite motive, în știința spirituală vorbim despre faptul că Pământul, înainte de a-și începe existența-„Pământ”, a trecut printr-o formă de existență-„Lună”, și înainte de aceasta, printr-o formă de existență-„Soare”; astfel încât putem vorbi despre o existență Soare ca o existență planetară predecesoare a existenței noastre Pământ în trecutul stră-îndepărtat, un Soare străvechi care era încă unit cu Pământul. Apoi, în cursul dezvoltării, a avut loc o separare între Soare și Pământ. Din ceea ce era la origine Soarele, s-au separat și Luna și Soarele de astăzi, care nu este acel Soare original, ci oarecum doar o parte din el, astfel încât putem vorbi despre Soarele original și, cum s-ar spune, despre succesorul său, Soarele de astăzi. Și, de asemenea, despre Luna de astăzi putem vorbi ca despre un produs al vechiului Soare. Când cercetarea spirituală urmărește privind înapoi evoluția Pământului până la momentul în care al doilea Soare, Soarele actual, s-a dezvoltat ca un corp ceresc independent, trebuie să spunem că la acea vreme, dintre ființele care ar fi putut fi percepute senzorial din exterior, în regnul animalelor erau doar ființele care se dezvoltaseră până la stadiul de pești.

Aceste lucruri pot fi citite toate mai detaliat în *Știința ocultă* – și, de asemenea, pot fi înțelese. Descoperite, însă, pot fi doar prin metodele de cercetare spirituală. La acea vreme, când au fost găsite și scrise de mine, adică găsite nu au fost atunci când au fost scrise de mine în *Știința ocultă*, dar când au fost, ca să zicem așa, găsite pentru mine și apoi scrise, atunci – și acesta este aspectul personal pe care aș vrea să-l inserez – acel basm îmi era complet necunoscut, și pot stabili foarte clar că îmi era complet necunoscut, deoarece l-am găsit abia mai târziu în „Psihologie a popoarelor” de Wundt², ale cărui surse abia atunci le-am urmărit mai departe.

Vreau acum, înainte de a schița pe scurt basmul, să mai spun întâi un lucru: Tot ceea ce cercetătorul spiritual poate cerceta în lumea spirituală – și aceste lucruri, care tocmai au fost menționate, trebuie să fie cercetate în lumea spirituală, căci în alt fel ele nici nu mai sunt prezente –, tot ceea ce este cercetat în acest fel, reprezintă lumea cu care sufletul uman este unit. Suntem uniți cu această lume în cele mai adânci străfunduri ale sufletului nostru. Ea este mereu acolo, chiar intrăm inconștient în această lume spirituală atunci când în viața normală ne cufundăm în somn. Sufletul nostru este legat de aceasta și are în sine nu doar acele experiențe pe care le are în timpul somnului, ci și pe cele care sunt legate de întreaga dezvoltare care tocmai a fost indicată. Dacă nu ar fi paradoxal, am putea spune: în starea inconștientă, sufletul știe despre aceasta, sufletul se trăiește pe sine în fluxul continuu, care a pornit de la Soarele

² Wilhelm Wundt, „Psihologie a popoarelor. O cercetare a legilor dezvoltării limbajului, miturilor și obiceiurilor”, 10 vol., Leipzig 1900 și urm.

original și apoi de la Soarele-fiu, pe care îl vedem acum strălucind pe cer, și de la Luna, care este și ea descendenta Soarelui original. Și sufletul uman trăiește, de asemenea, faptul că a trecut printr-o existență spiritual-sufletească în care nu era încă legat de materia terestră, dar în care putea privi în jos la evenimentele terestre, de exemplu, la timpul în care cele mai înalte organisme animale erau pești, când Soarele actual, Luna actuală s-au format și s-au desprins de Pământ. În inconștient sufletul este legat de aceste procese. Acum să urmărim pe scurt și schițat un basm întâlnit la popoarele primitive. Aceste popoare povestesc: A fost odată un om. Dar el era de fapt, ca om, de natura rășinii de copac și putea să-și facă munca doar noaptea, pentru că, dacă și-ar fi făcut munca ziua, ar fi fost topit de Soare. Într-o zi, însă, i s-a întâmplat să iasă totuși ziua pentru a prinde pește. Și iată, omul, care de fapt întruchipa rășina de copac, s-a topit. Fiii săi au hotărât să-l răzbune. Și au tras săgeți. Au tras săgeți astfel încât aceste săgeți au format anumite figuri, s-au stivuit înălțându-se și creând o scară până la cer. Pe această scară s-au cățărat, unul în timpul zilei, celălalt în timpul nopții. Și unul a devenit Soarele, iar celălalt a devenit Luna.

Nu este obiceiul meu să interpretez astfel de lucruri într-un mod abstract și să introduc concepte raționale în ele. Dar altceva este să simți rezultatul cercetării, că sufletul uman în adâncurile sale este unit cu ceea ce se întâmplă în lume și poate fi înțeles numai spiritual, că acest suflet uman este unit cu toate acestea și are o foame de a savura în imagini ceea ce sunt cele mai profunde trăiri inconștiente ale sale. Când simți aceasta simți, atunci când menționezi basmul schițat mai devreme, reverberând ceea ce sufletul uman a trăit ca fiind Soarele

originar și ca apariție a Soarelui și a Lunii în timpul perioadei peștilor pe Pământ. Și pentru mine a fost, într-o anumită privință – aceasta este din nou nuanța personală – o experiență foarte importantă, când, la mult după ce aceste lucruri menționate erau în *Știința ocultă*, am descoperit acest basm. Chiar dacă nu îmi trece deloc prin minte să interpretez în mod abstract acest întregă chestiune, totuși un sentiment foarte specific pe care îl am când privesc evoluția lumii se îngemănează cu sentimentul pe care îl am când mă dăruiesc imaginilor minunate ale acestui basm.

Sau să luăm un alt basm, un basm deosebit melanezian. Să ne amintim, înainte de a vorbi despre acest basm, că sufletul uman, așa cum arată cercetările spirituale, este pe deplin legat de evenimentele și realitățile actuale ale Universului. Chiar dacă este exprimat prea figurativ, este totuși corect din punct de vedere spiritual când spunem: Atunci când sufletul uman părăsește trupul fizic în somn, duce o existență legată nemijlocit de întregul Cosmos, se simte înrudit cu întregul Cosmos. Există o modalitate de a ne aminti ușor de înrudirea sufletului uman, de exemplu a Eului uman, cu Cosmosul, sau cel puțin cu ceva semnificativ în Cosmos. Ne îndreptăm privirea spre lumea plantelor și ne spunem: Această plantă crește, dar poate crește numai sub influența luminii solare și a căldurii solare. Avem în fața noastră planta înrădăcinată în pământ. În cercetarea spirituală spunem: Această plantă este formată din trupul său fizic și din trupul său vital, care o străbate. Dar acest lucru nu este suficient pentru ca planta să crească și să se dezvolte. Sunt necesare forțele care de la Soare acționează asupra plantei.

Dacă ne uităm acum la trupul uman în timp ce omul doarme, acest trup uman adormit are, ca să spunem așa, valoarea unei plante. Ca trup adormit, el este ceva similar cu planta, deoarece are puterea de a crește, pe care planta o are în ea. Dar omul este emancipat de acea ordine cosmică în care planta este înfășurată. Planta trebuie să aștepte, pentru ca lumina Soarelui să poată acționa asupra ei, răsăritul și apusul Soarelui. Este legată de ordinea cosmică exterioară. Omul nu este legat de această ordine. De ce nu? Pentru că este adevărat ceea ce arată cercetarea spirituală: că omul, din Eu-l său – care în somn este în afara trupului său fizic, care atunci ne apare ca o plantă – aduce la îndeplinire pentru trupul fizic ceea ce soarele aduce la îndeplinire pentru plante. Așa cum Soarele își revarsă lumina asupra plantelor, tot așa Eu-l uman, când omul doarme, își revarsă lumina asupra trupului fizic asemănător plantei. Precum Soarele peste plante, tot așa se odihnește Eu-l uman, spiritual, peste trupul fizic adormit asemănător plantei. Eu-l omului este înrudit cu existența solară. Da, Eu-l omului este el însuși un fel de Soare pentru trupul adormit al omului, asigurându-i prosperitatea în timpul somnului, făcând ca acele forțe care au fost uzate în starea de veghe să poată fi restaurate. Dacă simțim acest lucru, atunci ne dăm seama cum Eu-l uman este înrudit cu Soarele. Știința spirituală ne arată tot mai mult că așa cum Soarele traversează bolta cerească – vorbesc desigur despre mișcarea aparentă a Soarelui – și cum într-o anumită privință acțiunea razelor sale se schimbă după cum Soarele se află în fața unei constelații zodiacale sau a alteia, tot așa și Eu-l uman trece prin diferite faze ale trăirilor sale, astfel încât dintr-o fază acționează asupra trupului fizic într-un fel, iar din altă

fază în alt fel. În cercetarea spirituală, simțim Soarele acționând diferit asupra Pământului în funcție de constelația zodiacală pe care o acoperă, de exemplu, constelația Berbecului, constelația Taurului și așa mai departe. De aceea, nu vorbim despre Soare în general, ci despre acțiunea Soarelui din cele douăsprezece constelații, referindu-ne întotdeauna la trecerea Soarelui prin cele douăsprezece constelații zodiacale – și indicăm apoi înrudirea Eului care se schimbă cu acțiunea care se schimbă a Soarelui.

Să luăm acum tot ceea ce a fost doar schițat aici, dar care este detaliat în *Știința ocultă*, ca fiind ceva ce poate fi dobândit drept cunoaștere spiritual-sufletească; să le considerăm ca fiind așadar ceea ce se desfășoară în fundul sufletului uman și rămâne inconștient, dar se petrece astfel încât înseamnă o trăire lăuntrică de sine împreună cu forțele spirituale ale cosmosului care se manifestă în stelele fixe și planete, și să comparăm toate acestea, pe care cercetarea spirituală ni le dezvăluie ca fiind tainele Universului, cu un basm melanezian, pe care îl voi schița tot numai pe scurt:

Pe drumul de țară se află o piatră. Această piatră este mama lui Quatl. Și Quatl mai are unsprezece frați. După ce ceilalți unsprezece frați și Quatl sunt creați, Quatl începe să creeze lumea actuală. În această lume pe care a creat-o el la acea vreme, nu este încă cunoscută diferența dintre zi și noapte. Acum Quatl află că undeva există o insulă unde există o diferență între zi și noapte. El face o călătorie pe această insulă și aduce în țara sa câteva ființe de pe această insulă. Și prin influența acestor ființe asupra ființelor din țara sa, ființele sale ajung la starea de

alternanță între somn și veghe, iar răsăritul și apusul Soarelui se petrece pentru ele în mod sufletesc.

Este remarcabil ceea ce reverberează din nou în acest basm. Când ai întregul basm în fața ta, reverberează oarecum în fiecare propoziție ceva din ceea ce este legat de tainele lumii, așa cum reverberează ceva din ceea ce sufletul, în sensul cercetării spirituale, trăiește în adâncurile sale. Și atunci trebuie să spunem: Izvoarele dispoziției specifice basmelor, ale creației de basme, se află în adâncurile sufletului uman! Aceste basme sunt prezentate ca imagini, deoarece trebuie să se facă uz de întâmplări exterioare pentru a oferi ceea ce ar trebui să fie ca o hrană spirituală pentru foamea care izvorăște din trăirile caracterizate. Trebuie să spunem și: Da, suntem foarte departe de acele trăiri, dar le putem simți reverberând în imaginile basmelor.

Când avem în vedere acest lucru, nu mai trebuie să ne mirăm că cele mai frumoase, cele mai caracteristice basme sunt cunoscute și ne-au fost transmise tocmai din acele vremuri mai vechi când oamenii aveau încă o anumită conștiință clarvăzătoare și, prin urmare, puteau ajunge mai ușor la ceea ce sunt izvoarele dispoziției basmelor și creației de basme, și nu ne mai mirăm că în regiunile Pământului unde oamenii în sufletele lor încă sunt mai aproape de izvoarele spirituale decât sufletele din Occident, de exemplu în India, în Orient în general, basmele pot avea un caracter mult mai pronunțat.

Atunci nu ne mai mirăm nici că în basmele germane, pe care Jakob și Wilhelm Grimm le-au cules în forma în care au auzit-o de la rude sau alte persoane, adesea oameni simpli, regăsim reprezentări care amintesc de acele vremuri ale vieții europene

în care au apărut și marile legende eroice, și că basmele conțin trăsături pe care le găsim și în marile legende ale zeilor și eroilor. Nu ne mai mirăm nici când auzim că ulterior s-a dovedit că cele mai semnificative basme sunt și mai vechi decât legendele eroice, întrucât legendele eroice arată totuși numai omul la o anumită vârstă și într-o anumită situație, pe când ceea ce trăiește în basm este universal uman, însoțind sufletul uman de la prima până la ultima suflare, prin toate vârstele. Și nu ne mirăm când basmul aduce în imagine, de exemplu, ceea ce a fost numit o experiență profundă a sufletului, de a se simți pe sine inadecvat la trezirea în fața forțelor naturii, în fața cărora ne găsim neputincioși, și cărora le putem face față doar atunci când avem în suflet consolarea: în tine există ceva care transcende ființa ta și într-o anumită privință te face din nou biruitor asupra forțelor naturii.

Când simțim această stare de spirit, simțim și de ce în basme apar atât de des uriași cu care omul are de-a face. De ce apar acești uriași? Da, acești uriași apar în mod cu totul firesc ca o imagine din dispoziția pe care o are sufletul, atunci când dimineța vrea să intre din nou în trupul său fizic, și se vede acum în fața forțelor naturale, „uriașe” pentru sufletul uman, care ocupă trupul. Ceea ce simte sufletul atunci ca luptă, ceea ce poate simți atunci, este corect – dar nu conceptual rațional – reprezentat, așa cum corespunde sufletului uman, în diversele lupte ale omului cu uriașii. Sufletul simte, când toate acestea îi apar în față, că în toată această luptă și în această poziție față de uriași are doar un singur lucru, istețimea sa. Pentru că acest lucru face parte din a te simți așa: Ai putea intra acum în trupul tău, dar ce ești tu față de toate forțelor uriașe ale Universului!

Cu toate acestea, tu ai ceva ce acești uriași nu au: aceasta este istețimea, mintea! Acest lucru totuși stă inconștient în fața sufletului, chiar dacă trebuie să-și spună că nu poate face nimic împotriva forțelor uriașe ale Universului, și vedem literalmente cum sufletul ia această atitudine atunci când exprimă în imagine dispoziția tocmai caracterizată:

Un om merge pe drumul de țară și ajunge la un han. La han, cere o supă de lapte. Muștele zboară în supă. El mănâncă supa de lapte și lasă muștele în farfurie. Apoi lovește farfuria și numără muștele pe care le-a ucis, și se laudă: „O sută dintr-o lovitură!” Hangiul îi pune o tăbliță: „Acesta a ucis o sută dintr-o lovitură.” Acum, acest om merge mai departe pe drumul de țară, ajunge într-o altă regiune, și acolo un rege privește pe fereastra castelului său. Îl vede pe acest om cu tăblița atârându-i la gât și își spune: Pot să-l folosesc bine pe acest om. Îl ia în slujba sa și îi încredințează o sarcină foarte specifică. Îi spune: „Uite, vin mereu cete întregi de urși în țara mea. Dacă ai ucis o sută dintr-o lovitură, atunci cu siguranță poți și să ucizi urșii pentru mine.” Omul spune: „O voi face!” Dar vrea și atât timp cât timp urșii nu sunt încă acolo, să aibă o simbrie bună și mâncare adecvată, pentru că se gândește: „Dacă nu pot să o fac, cel puțin voi fi trăit bine până atunci.” – Când vine timpul ca urșii să se apropie, adună tot felul de alimente și alte lucruri bune pe care urșii le mănâncă cu plăcere. Apoi merge în întâmpinarea urșilor și pune lucrurile la vedere. Urșii vin și mănâncă până când sunt atât de ghiftuiți, încât zac acolo ca paralizați, și atunci el îi ucide unul câte unul. Regele vine și vede ce a realizat. Omul spune: „Da, pur și simplu i-am făcut pe urși să sară peste sabie și atunci le-am tăiat capetele!” Regele este foarte încântat și îi încredințează

o altă sarcină. Îi spune: „Uite, acum uriașii vor veni din nou în țara mea, și trebuie să mă ajuți și împotriva lor.” Omul a promis să facă așa. Și când a venit timpul, a luat din nou o mulțime de alimente bune, dar și o ciocârlie și o bucată de brânză. Apoi a întâlnit cu adevărat uriașii și a început mai întâi o discuție cu ei despre puterea sa. Un uriaș a spus: „Îți vom arăta prea bine că noi suntem mai puternici.” Și a luat o piatră și a zdrobit piatra în mâna sa. Apoi i-a spus omului: „Atât de puternici suntem! Ce poți să faci în comparație cu noi?” Celălalt uriaș a luat o săgeată, a tras-o și a tras-o atât de sus încât săgeata a căzut abia după mult timp, și a spus: „Atât de puternici suntem! Ce poți să faci în comparație cu noi?” Atunci omul care omorâse o sută dintr-o lovitură a spus: „Pot face toate acestea mult mai bine!” A luat o bucată mică de brânză și o piatră și a căutat să întindă brânza în jurul pietrei și le-a spus uriașilor: „Eu pot storce apă din piatră!” Și a zdrobit brânza, astfel încât a țâșnit apă. Uriașii au fost uimiți de puterea sa, că a putut storce apă din piatră. Apoi omul a luat ciocârlia și a lăsat-o să zboare și apoi i-a spus uriașului: „Săgeata ta s-a întors, dar săgeata mea, pe care am tras-o, merge atât de sus încât nu se mai întoarce!” Căci ciocârlia nu s-a întors. Uriașii au fost atât de uimiți încât au fost de acord că îl pot învinge doar cu un șiretlic; pentru că nu se mai gândeau că îl pot birui cu puterea de uriași. Dar nu au reușit să-l păcălească pe om, ci dimpotrivă el i-a păcălit pe ei. Când toți dormeau, el și-a pus peste cap o vezică de porc umflată, în interiorul căreia era puțin sânge. Uriașii și-au spus: „Treaz nu-l vom putea birui, așa că să-l biruim în timp ce doarme.” Când el a adormit, l-au lovit și au spart vezica de porc, și când au văzut sângele țâșnind, au crezut că l-au biruit. Și au adormit curând.

Și în liniștea care i-a cuprins, au dormit atât de adânc încât el i-a putut birui în timp ce dormeau.³

Chiar dacă acest basm, la fel ca multe vise, ia sfârșit aici într-un mod neclar și cam nesatisfăcător, avem totuși în fața noastră ceea ce reprezintă lupta sufletului uman împotriva forțelor naturii, mai întâi împotriva „urșilor”, apoi trecând la lupta împotriva „uriașilor”. Dar mai vedem și altceva în acest basm. Avem omul care a ucis o sută dintr-o lovitură, astfel încât simțim reverberând ceea ce el trăiește în cel mai adânc inconștient al sufletului: că prin faptul că posedă deșteptăciunea și dibăcia sa el poate fi întotdeauna consolată în privința forțelor mai puternice, pe care trebuie să le simtă ca fiind uriașe. Nu este bine dacă ceea ce este prelucrat artistic în imagini interpretăm într-un mod abstract și în detalii separate. Nu este vorba deloc despre aceasta, deoarece nimic din forma artistică a basmului nu este distrus dacă simțim că basmul este reverberația unor procese profunde care se desfășoară în suflet. Aceste procese sunt la rândul lor astfel încât putem ști multe, multe despre ele, atât de multe cât numai prin cercetarea spirituală se poate ști, și cu toate acestea: când suntem din nou și din nou implicați în ele, când le trăim astfel, ele sunt totuși originare și elementare. Și nicio cunoaștere, atunci când există, nu distruge capacitatea ca ceea ce trăim astfel în adâncurile sufletului să fie adus în starea sufletească a basmului.

Prin urmare, este cu siguranță încântător pentru cercetare să știm cum în basm avem ceea ce sufletul are nevoie din cauza experiențelor sale cele mai profunde în modul indicat – și în

³ Basmul „O sută dintr-o lovitură” în: „Basme populare maghiare” traducere în germană de G. Stier, Pesth 1857.

același timp, nicio dispoziție a basmului nu este distrusă. Întrucât tocmai cel care urmând esența basmului poate ajunge să privească mai profund în izvoarele vieții subconștiente, găsește în aceste izvoare ale vieții subconștiente ceva care este sărăcit pentru conștientă dacă este prezentat doar abstract, și descoperă de fapt că reprezentarea din basm este cu adevărat cea mai cuprinzătoare pentru cele mai profunde dintre trăirile sufletești.

Atunci înțelegem că Goethe, ceea ce el a putut trăit din belșug și ceea ce Schiller a exprimat în termeni abstract-filosofici, a exprimat în imaginile pline de semnificație și pline de înțelesuri ale „Basmului despre șarpele verde și frumosul crin”. Așadar în imagini a vrut Goethe, chiar dacă a gândit mult, să exprime ceea ce simțea despre ceea ce este cel mai adânc în străfundurile și în subconștientul vieții sufletești umane. Și pentru că basmul este atât de legat de partea cea mai intimă a sufletului, de ceea ce este atât de profund legat de esența sufletului uman, basmul este forma de reprezentare cea mai potrivită pentru sufletul copilului. Căci putem spune despre basm că a reușit să exprime cele mai profunde aspecte ale vieții spirituale în cel mai simplu mod posibil. De fapt, ajungi treptat să simți că în toată viața artistică conștientă nu există o artă mai mare decât arta care duce până la capăt drumul de la adâncurile neînțelese ale vieții sufletești la imaginile încântătoare, adesea jucăușe, ale basmului.

Când ceea ce este cel mai greu de înțeles cineva este capabil să le exprime în formele cele mai evidente, atunci aceasta este cea mai mare artă, cea mai naturală artă, arta care este legată în esența ei de om. Și pentru că în copil ființa umană este încă într-

un mod mai original legată de întreaga existență, de întreaga viață, copilul are nevoie și de basm ca hrană pentru sufletul său. În copil, ceea ce reprezintă forța spirituală se poate încă mișca mai liber. Aceasta, dacă este ca sufletul copilului să nu se pustiască, nu poate fi încă închisă în concepte teoretice abstracte. Aceasta trebuie să fie încă legată de ceea ce își are rădăcinile în adâncurile existenței.

Prin urmare, nu îi facem copilului niciun bine mai mare pentru suflet decât atunci când lăsăm să acționeze asupra sufletului său ceea ce aduce rădăcinile umane laolaltă cu rădăcinile existenței. Deoarece copilul trebuie să fie încă activ în mod creator în propria sa formare, deoarece trebuie încă să producă el însuși forțele formatoare pentru creșterea sa, pentru dezvoltarea tuturor aptitudinilor sale înnăscute, de aceea el simte o hrană atât de minunată pentru sufletul său în imaginile basmului, în care el este legat de existență la nivelul rădăcinilor. Și deoarece omul, chiar dacă se dedică rațional-intelectualului, totuși nu poate fi niciodată smuls din rădăcinile existenței, și deoarece atunci când trebuie să fie cel mai mult dedicat vieții este cel mai intim legat de rădăcinile existenței, de aceea, dacă are o simțire sănătoasă și sinceră, se întoarce cu bucurie la basm la orice vârstă. Pentru că nu există nici o vârstă, nici o situație umană care să ne poată înstrăina de ceea ce emană din basm, pentru că ar trebui să punem capăt celor mai profunde lucruri care sunt legate de natura umană dacă nu am mai avea niciun simț pentru ceea ce, din această simțire a naturii umane care este atât de incomprehensibilă pentru minte, se exprimă în basme și în dispoziția evidentă, simplă, primitivă a basmului.

Prin urmare, putem înțelege că oamenii care s-au ocupat mult timp să dea înapoi omenirii basmele pe care cultura oarecum le-a acoperit, oameni precum frații Grimm, chiar dacă nu au abordat problema dintr-o perspectivă spiritual-științifică, totuși din întregul mod în care au trăit cu basmele pe care le-au cules din cultura populară au avut sentimentul că dau omenirii ceva ce face parte în mod intim din natura umană. Apoi înțelegem și că, după ce o cultură rațională a făcut așa de multe de-a lungul secolelor pentru a înstrăina sufletul uman și, de asemenea, sufletul copilului de basm, astfel de culegeri de basme precum cele ale fraților Grimm au găsit din nou drumul către toți oamenii care sunt receptivi la astfel de lucruri, și că au devenit din nou bun comun în special al sufletelor copiilor, dar și bun comun al tuturor sufletelor, și vor deveni din ce în ce mai mult, pe măsură ce știința spirituală va fi nu doar teorie, ci și dispoziție a sufletului, acea dispoziție care va reuni din ce în ce mai mult, va reuni afectiv sufletul cu rădăcinile spirituale ale existenței sale.

Astfel, tocmai prin răspândirea științei spirituale, se adeverește ceea ce autenticii culegători de basme, autenticii simțitori ai basmelor și interpreți de basme doreau, și ceea ce un om care era el însuși un prieten profund al reprezentării basmelor, spunea adesea în conferințe pe care am avut ocazia să le aud, repetând o frumoasă exprimare poetică, în care putem rezuma ceea ce rezultă și din considerarea spiritual-științifică a basmului atunci când o facem în sensul de astăzi. Putem rezuma în cuvintele pe care le spunea în prelegerile sale acel om care știa să iubească basmele, care știa să culeagă basmele, care știa să aprecieze basmele și, prin urmare, îi plăcea întotdeauna să

facă referire la cuvintele: Basmele și legendele sunt ca un înger bun, care este dat omului de la naștere, de acasă, pentru a-i fi însoțitor în călătoria sa prin viață, pentru a-i fi un companion intim pe tot parcursul acestei călătorii prin viață și, prin faptul că-i oferă această întovărășire, viața să devină un basm cu adevărat însuflețit lăuntric!